

Det lærer man

- Kendskab til udsagnsord
- Sikkerhed i bøjningsmønstre
- Fokus på rod + endelser
- Brug af udsagnsord i tekster

LæringsSnacks

Spil og lær.

www.shop.time2learn.dk

Bydeform	Navneform	Nutid	Datid	Kort tillægsform	Lang tillægsform
Fjern -e fra navneform (eller fjern konsonant og -e fx <i>spille</i>).	Sæt 'at' foran.	Sæt -r på navneform (også når det ikke kan høres i fx <i>hører</i>)	Sæt -ede og -te på bydeformen.	Sæt -t eller -et på bydeformen.	Sæt -ende på bydeformen.
Regelmæssige					
cykl	cykle	cykler	cyklede	cyklet	cyklende
dans	danse	danser	dansede	danset	dansende
jongler	jonglere	jonglerer	jonglerede	jongleret	jonglerende
kast	kaste	kaster	kastedede	kastet	kastende
kys	kysse	kysser	kyssede	kyssed	kyssende
skovl	skovle	skovler	skovlede	skovlet	skovlende
skøjt	skøjte	skøjter	skøjtede	skøjtet	skøjtende
spil	spille	spiller	spillede	spillet	spillende
strik	strikke	strikker	strikkede	strikket	strikkende
voks	vokse	vokser	voksede	vokset	voksende
bag	bage	bager	bagte	bagt	bagende
lær	lære	lærer	lærte	lært	lærende
læs	læse	læser	læste	læst	læsende
rejs	rejse	rejser	rejste	rejst	rejsende
spis	spise	spiser	spiste	spist	spisende
Uregelmæssige (ofte ingen endelse, men vokalændring i datid, ofte vokalændring i kort tillægsform)					
bind	binde	binder	bandt	bundet	bindende
løb	løbe	løber	løb_	løbet	løbende
syng	syng	synger	sang_	sung	syngende
skriv	skrive	skriver	skrev_	skrevet	skrivende
skyd	skyde	skyder	skød_	skudt	skydende
vind	vinde	vinder	vandt	vundet	vindende

Bydeform	Navneform	Nutid	Datid	Kort tillægsform	Lang tillægsform
Transitive verber efterfølges af et direkte objekt (genstansled): <i>Emil sætter koppen</i> . <i>Emil lægger bogen</i> (bevægelse).					
Intransitive verber bruges uden direkte objekt: <i>Emil sidder</i> . <i>Emil ligger</i> (stilstand).					
lig	ligge	ligger	lå	ligget	liggende
læg	lægge	lægger	lagde	lagt	*
sid	sidde	sidder	sad	siddet	siddende
sæt	sætte	sætter	satte	sat	*
'Stjerneord' (svære ord)					
hav	have	har	havde	haft	-
sig	sig	siger	sagde	sagt	sigende
-	synes	synes	syntes	syntes	-
vær	være	er	var	været	*
Modalverber er hjælpeverber uden bydeform, og siger noget om måden hovedverbet foregår på fx: <i>Pigen skulle cykle</i> ('skulle' er et mådesudsagnsord, derfor efterfølges det ikke af 'at' foran hovedudsagnsordet som i: <i>Pigen hader at cykle</i>).					
-	burde	bør	burde	-	-
-	kunne	kan	kunne	kunnet	-
-	måtte	må	måtte	måttet	-
-	skulle	skal	skulle	skullet	-
-	ville	vil	ville	villet	-
Sanseverber (her er nogle eksempler, men find gerne selv på flere)					
se	se	ser	så	set	seende
hør	høre	hører	hørte	hørt	hørende
smag	smage	smager	smagte	smagt	smagende
føl	føle	føler	følte	følt	følende
lugt	lugte	lugter	lugtede	lugtet	lugtende

* Sjældent brugt.

Udsagnsordsræs

Spil dig klog på udsagnsord.
Bliv bedre til at stave.
Bliv hurtigere til at læse.
Skriv bedre tekster.

Spilleregler

Spil 1 - Bøj ord

- Sæt et ur til fx 20 min.
- Stil hver jeres brik et tilfældigt sted på spillepladen. Der er intet start- og slutfelt. Vælg selv spilleretning.
- Kast på skift terningen, ryk brikken og bøj udsagnsordet, I lander på. Fx *bag*, *at bage*, *jeg bager*, *jeg bagte*, *jeg har bagt/havde bagt*, *bagende*. (Lettere niveau: Bøj kun til og med datid.)
- Når man bøjer ordet korrekt, får man det antal point, som står i feltet på spillepladen.
- Notér løbende point.
- Når uret ringer, vinder spilleren (holdet) med flest point.

Stjernefelterne

Lander man på en stjerne, får man et ekstra slag. Kan man bøje ordet i stjernen, får man også point.

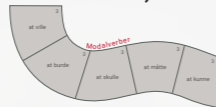
Sansfeltet

Lander man på sansfeltet, skal man finde på et udsagnsord, der knytter sig til sanserne (fx *se*, *stirre*) og bøje dem. Man får 1 point pr. ord. Der bøjes dog max 3 ord.

Modalverber

Når man er klar, kan man vælge at gå ad modalverbestien og score endnu flere point. Fx *–*, *at ville*, *jeg vil*, *jeg ville*, *jeg har villet* / *havde villet*, *–*.

Spilleregler

Spil 2 - Dan sætninger

- Spil som spil 1, men i stedet for at bøje det ord, man lander på, skal man danne én sætning.

Terningen bestemmer også, hvilken form af udsagnsordet, man skal bruge:

- **Bydeform:** Fx *Dans igen!*
- **Navneform:** Fx *Jeg er glad for at danse.* *At danse er skønt.*
- **Nutid:** Fx *Nu danser jeg tango.*
- **Datid:** Fx *I går dansede Anna med Emil.*
- **Kort tillægsform:** Fx *Han har aldrig danset før.* *Han havde aldrig danset før.*
- **Lang tillægsform:** Fx *Pigen kom dansende ind i stuen* (sammensat udsagnsordsled). *Den dansende pige var glad* (som tillægsord foran navneord).

Eksempel: Man slår en 5'er (= kort tillægsform) og lander på ordet 'at lægge'. Dan fx sætningen: *Jeg havde lagt mig på sofaen*. Notér 3 point.

NB:

Hvis ordet man lander på, ikke findes i formen, fx *synes* i bydemåde, så får man stadig point, når bare man ved dét.

Gør spillene skriftlige

Spil 1: Skriv de bøjede ord ned i løbet af spillet.

Spil 2: Skriv sætningerne ned og sæt streg under udsagnsordene.

Baggrundsviden

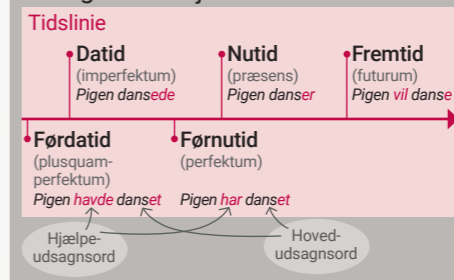
Udsagnsord = et verbum / to verber.

Udsagnsled = verbal.

Sofie dansede (verbal).

Sofie har danset (sammensat verbal).

Udsagnsord bøjes i tid.

Udsagnsord kan stå **aktivt** eller **passivt**:

Pigen kaster bolden (aktivt).

Bolden kastes af pigen (passivt).

Bolden bliver kastet af pigen (passivt).

Når vi skal skrive bedre tekster, er det en fordel at kende udsagnsordenes **funktion** i tekster:

Handleverber / gøreverber:

Fx *sparke*, *stjæle*, *løbe*, *skøjte*.

Knytter sig til grundled og skaber handling og bevægelse.

Tilstandsverber:

Fx *ligge*, *bo*, *være*, *stå*, *sove*, *drømme*.

Tiden går langsomt. Tempoet sættes ned.

Sanseverber:

Fx *mærke*, *lytte*, *snuse*, *stirre*, *smage*.

Knytter sig til de 5 sanser og skaber billeder og nuancer.

Ytringsverber / sigeverber:

Fx *sige*, *hyle*, *grine*, *spørge*, *råbe*.

Skaber variation i sproget.